

IN MEMORIAM

Prof. dr. Velibor MARINKOVIĆ (1929-2000)

12. oktobra se je po težki bolezni za vedno poslovil prof. dr. Velibor Marinković.

Po končani klasični gimnaziji v Ljubljani l. 1948 je študiral kemijo na Prirodoslovno-matematični fakulteti Univerze v Ljubljani, kjer je aprila leta 1953 diplomiral in 1965 doktoriral. Takoj po diplomi se je kot asistent zaposlil na takratnem Nuklearnem inštitutu Jožef Stefan, ki mu je ostal vseskozi zvest. Njegovo delo je povezano s samimi začetki elektronske mikroskopije pri nas, kjer je opravil pionirsko delo. Po vrnitvi z enoletnega izpopolnjevanja (l. 1963) na oddelku za fiziko trdne snovi Centra za jedrsko energijo v belgijskem Molu, je leta 1966 postal prvi vodja laboratorija za elektronsko mikroskopijo na IJS. Razen z raziskovalnim delom se je dolga leta ukvarjal tudi s pedagoškim. Leta 1971 je bil izvoljen za docenta na oddelku za matematiko in fiziko Fakultete za naravoslovje in tehnologijo Univerze v Ljubljani, štiri leta kasneje pa tudi na Oddelku za montanistiko, kjer je na dodiplomskem in podiplomskem študiju predaval vrsto predmetov, med drugimi Nauk o kovinah, Defekte v trdnih snoveh, Elektronsko difrakcijo, Kemijo trdne snovi in Kristalografijo. Leta 1980 je bil izvoljen v izrednega in leta 1986 v rednega profesorja na istem oddelku.

Raziskovalno delo profesorja Marinkovića je vseskozi povezano s preseveno elektronsko in kasneje tudi s tunnelsko mikroskopijo. Ukvarjal se je z mikrostrukturnimi raziskavami anorganskih materialov, s študijem defektov v trdni snovi, s tankimi plastmi in epitaksialno rastjo ter končno z moduliranimi in nizko-dimenzionalnimi strukturami. Bil je od samega začetka gonilna sila vseh tovrstnih raziskav pri nas. Pod njegovim vodstvom je bil na IJS že leta 1954 postavljen prvi Zeissov 60 kV elektrostatični mikroskop, ki je za takratne čase pomenil vrhunsko raziskovalno opremo in ki je omogočil, da smo se tudi pri nas lahko od samega začetka vključili v raziskave, ki so bile v tistem času na

voljo le redkim srečnejšem. Šlo je dejansko za pionirske čase, ko je vsak uklonski posnetek predstavljal uspeh zase. Kljub neprimerno slabšim finančnim možnostim je laboratorij pod njegovim vodstvom ohranjal korak z vodilnimi centri v svetu. Bil je vedno odprt za nove ideje in pripravljen načeti nova raziskovalna področja. Leta 1989 smo tako prav zahvaljujoč njegovim naporom spet kot prvi pri nas postavili Omikronov tunnelski mikroskop, ki omogoča strukturne raziskave na atomskem nivoju v ultra visokem vakuumu.

Profesor Marinković je bil skromen in pokončen mož, pošten do sodelavcev in spoštovan med kolegi, odličen učitelj in predan znanstvenik. Bil je človek širokega znanja, vedno pripravljen to znanje posredovati mlajšim. Študentom je posvečal ogromno časa in zanje pogosto opravil delo, ki bi ga morali opraviti sami. Pod njegovim vodstvom je bilo uspešno opravljenih preko štirideset diplomskih, magistrskih in doktorskih del s področja elektronske mikroskopije, fizike trdne snovi in novih materialov.

Svojemu delu je ostal zvest do konca, dokler je zmož, tistih nekaj stopnic do laboratorija. Delo mu je pomenilo vse: dolžnost, veselje in način življenja.

Resnično, izgubili smo zvestega prijatelja, dobrega sodelavca in izrednega učitelja. Močno ga bomo pogrešali.

Albert Prodan

SPOMINJANJA

Profesorja Marinkovića sem spoznal, ko je bil naš predavatelj za predmet »Interakcija elektronov z materijo« na tretji stopnji »Elektronska optika in elektronsko-optične naprave« na Fakulteti za elektrotehniko Univerze v Ljubljani l. 1960/61, bolj osebno pa leta 1969, ko sem bil sprejet na IJS (tedaj Nuklearni inštitut »J. Stefan«) kot štipendist doktorand. Doktorsko delo je bilo povezano z mojim dotedanjim delom na področju vakuumske znanosti in tehnike. V njegovem laboratoriju in pod njegovim vodstvom sem raziskoval kermetne tanke plasti. Skrbno je preučeval rezultate mojega dela, skupaj sva načrtovala nove in nove eksperimente. Ker nisem bil večč upravljanja presevnega elektronskega mikroskopa, je vse vzorce kermetnih plasti, ki sem jih pripravil, pregledal in analiziral sam, in to takoj. To je zelo pospešilo moje delo. Nekega dne pa je zbolel za gripo. Ker je vedel, da brez ugotovitev, ki se bile rezultat preiskave z el. mikroskopom, ne morem nadaljevati dela, je prišel še ves vročičen na inštitut, samo zato, da bi mi pomagal, potem pa odšel nazaj - domov v posteljo. Bil sem izredno presenečen nad njegovo požrtvovalnostjo in sem mu za to skrb iskreno hvaležen. Tak je bil tudi do vseh drugih »varovancev«, ki jim je bil mentor. Po končanem doktoratu l. 1972 sva sodelovala pravzaprav do zadnjih dni

njegovega življenja. Sam pri sebi sem bil zelo ponosen, ko sem ugotovil, kako neomajno mi zaupa v strokovnih zadevah na področju vakuumske tehnike in tudi drugače. Ko smo v okviru Društva za vakuumsko tehniko Slovenije pripravljali knjigo o Vakuumskih tankih plasteh, je zelo prizadevno deloval tudi v terminološki komisiji, njegovo mnenje je bilo globoko premišljeno in utemeljeno, zato je veliko strokovnih izrazov, ki jih danes uporabljamo v vakuumistiki in so postali že splošni, prav njegov »izum«. Ker je bil »klasik« (z odliko je maturiral na državni klasični gimnaziji v

Ljubljani), je imel izreden posluš in znanje za uporabo slovenskega knjižnega jezika. Poleg strokovnega znanja je tudi to prenašal na svoje številne študente na fakulteti ter diplomante, magistrante in doktorande. Kljub upokojitvi in svoji težki bolezni je vedno prihajal vever na institut, čeprav ob palici, na račun katere se je vedno rad pošalil. Takšno je bilo najino tridesetletno poznanstvo in sodelovanje. Lepo in prijetno je bilo, in to mi je drag spomin na profesorja Marinkoviča.

Jože Gasperič

Prof. dr. Milan KUREPA (1933-2000)

Iz Beograda je sredi oktobra prišla žalostna vest, da je umrl naš spoštovani kolega, vakuumist, prof. dr. Milan Kurepa, sicer redni profesor na Fakulteti za fiziko Univerze v Beogradu in dopisni član Srbske akademije znanosti in umetnosti.

Rojen je bil l. 1933 v Bački Palanki, študiral na Prirodoslovno-matematični fakulteti (PMF) v Beogradu in diplomiral l. 1957. Najprej se je zaposlil na Institutu za nuklearne nauke v Vinči, kjer je začel kot asistent v fizikalnem laboratoriju pod vodstvom prof. A. Milojevića. Konec 1961. leta je odšel za eno leto na Univerzo v Liverpool, Velika Britanija in se specializiral na področju interakcije atomskih delcev. Po vrnitvi je nadaljeval delo v Vinči pod vodstvom prof. dr. Branislave Perović, nam,

slovenskim vakuumsitom, dobro znane strokovnjakinje na področju vakuumske znanosti in tehnike ter odlične organizatorke in promotorke, ki je prav gotovo zaslužna za to, da se je Milan Kurepa, potem ko je l. 1963 magistriral in doktoriral, posvetil tudi vakuumski fiziki.

Leta 1964 je postal docent na PMF, katedri za fiziko, l. 1971 izredni in deset let kasneje redni profesor. Od leta 1962 dalje je bil zunanji sodelavec tedaj ustanovljenega Instituta za fiziko v Beogradu (Zemun), kjer je ustanovil in nato dolga leta vodil Laboratorij za fiziko atomskih trkov.

Milana Kurepa slovenski vakuumisti dobro poznamo, saj je vedno aktivno sodeloval pri vseh vakuumskih kongresih, ki smo jih priredili pri nas v Sloveniji v okviru

Jugoslovskega komiteja za vakuumsko tehniko (JU-VAK) oz. Zveze društev za vakuumsko tehniko Jugoslavije, katerih sedež je bil vseskozi v Ljubljani.

S kolegico dr. Branko Čobić sta organizirala več tečajev iz vakuumske fizike in tehnike ter napisala vrsto učbenikov. Med temi je tudi obsežno delo -monografija »Fizika i tehnika vakuuma«, za kar sta prejela Oktobrsko nagrado mesta Beograda leta 1989 (na spominski dan osvoboditve mesta l. 1944). Za svoje delo je Milan prejel tudi visoko državno odlikovanje Red dela z rdečo zvezdo, l. 1994 pa je postal dopisni član Srbske akademije znanosti in umetnosti.

Milanova osnovna dejavnost je bila na področju fizike atomskih trkov, saj je na univerzi do svoje upokojitve, 1998, predaval Fiziko atomov in molekul ter za ta predmet tudi napisal učbenik. Bil je med pobudniki in aktivnimi organizatorji strokovnih srečanj, simpozijev, letnih šol itd. S konsultacijami in iniciativami je pomagal mnogim kolegom na področju varstva okolja. Ob 100-letnici odkritja elektrona je leta 1997 v Beogradu organiziral konferenco na to temo in ob tem izdal monografijo v petih zvezkih o elektronu, od njegovih osnovnih lastnosti do pomena v plazmi, trdni snovi, astronomiji.

Na Milana me veže veliko lepih spominov, ko mi je vedno priskočil na pomoč pri organizacijskih težavah in zadregah, ki so bile vedno spremljevalke naših strokovnih srečanj. Bil pa je vedno zelo kritičen. Predavatelji na vakuumskih kongresih so vedno trepetali pod »ognjem« njegovih strokovnih vprašanj in mnenj o njihovem delu.

Slovenski fiziki in vakuumisti pa imajo na Milana tudi nelep spomin, ko so prebiral njegovo »politično« pismo iz Beograda v času, ko se je pri nas zgodil »Cankarjev dom«. Tako pismo sem prejel tudi jaz. Nisem ga odprl, in ga še danes hranim, zaprtega. Ko me je mnogo kasneje po telefonu prosil, da bi za komisijo napisal recenzijo za knjigo, za katero sta z dr. Čobićevo nato prejela Oktobrsko nagrado mesta Beograd, mi je obljubil, da mi bo osebno povedal, zakaj je moral to storiti. Vem, da mu je bilo zelo žal. To sem napisal samo zato, da bi ga opravičil pred vsemi prejemniki tega pisma in zbrisal senco, ki nas je prizadela.

Ko bomo spet in spet »brskali« po njegovem priročniku - Fiziki i tehniki vakuuma, se bomo ob tem spominjali samo lepih doživetij z njim.

Jože Gasperič